

Рис 1. Модель процесу навчання із застосуванням тренінгових технологій

Перевагами міждисциплінарного тренінгу є системний характер, комплексність, взаємозв'язок із різними навчальними дисциплінами, практична спрямованість поставлених завдань, проблемно-орієнтований характер, розгляд більш широкого кола взаємопов'язаних питань. Студенти отримують можливість здобувати навички роботи в міждисциплінарній команді, проявляються вміння продукувати інновативні розв'язки складних завдань в умовах постійних змін економічного середовища, породжуються нові ідеї, з'являється ініціативність, лідерські якості, проявляється здатність до управління складними соціально-економічними проектами. Робота в групах активізує процес навчання, робить його цікавим та корисним для реалізації на практиці здобутих знань та вмінь, виявляє та розвиває комунікативні здібності студентів.

Саме тому можна стверджувати, що комплексний тренінг виступає регулятором підвищення ефективності навчального процесу, дозволяє розкрити творчі здібності студентів в умовах нових вимог на ринку праці.

*Л. В. Музичко, старш. викл.,
кафедра педагогіки та психології*

ПРОЯВ СУБ'ЄКТНОСТІ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ГУМАНІСТИЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ

Сучасний стан розбудови українського суспільства зробив потребу в освіті масовою для його громадян. Рівень освіти є не лише наслідком, а й необхідною умовою розвитку суспільного життя.

Зазначені обставини об'єктивізують широке коло проблем вищої школи та стимулюють їхнє вирішення. Серед таких проблем питання про оптимізацію та підвищення ефективності навчання студентів є досить вагомим. У вищій школі сьогодення поступово усталюється нова освітня парадигма, що забезпечуватиме особистісно-орієнтований характер навчання студентів, про що свідчать численні дослідження, виконані у цьому контексті (Г. О. Балл, І. К. Зязюн, О. В. Лавриненко, В. В. Рибалка, В. А. Семиченко та ін.). Такий підхід до організації навчання передбачає, що студент не лише пасивно засвоюватиме певний зміст навчання, а й усвідомлюватиме його як вагомий елемент майбутнього життя та професійної діяльності зокрема, а також у навчальному процесі задовольнятиме як пізнавально-професійні інтереси, так і власні різнорівневі особистісні потреби. За таких обставин студент стає дійсним суб'єктом власної навчальної діяльності, усвідомлює не лише персональну цінність, а й необхідність подальшого саморозвитку.

Зміст онтологічного імперативу «бути суб'єктом» полягає у вираженні суверенності особи, що є відповідальною перед собою та іншими за результати власних дій. Поняття підкреслює здатність особистості ініціювати та здійснювати пізнання, практичну діяльність, спілкування, поведінку та інші форми суто людської активності. Зміст онтологічного імперативу «бути суб'єктом» полягає у вираженні суверенності особи, що є відповідальною перед собою та іншими за результати власних дій. Поняття підкреслює здатність особистості ініціювати та здійснювати пізнання, практичну діяльність, спілкування, поведінку та інші форми суто людської активності.

Кожен етап психологічного розвитку людини характеризується певним провідним видом діяльності. Для студентів такою діяльністю є навчально-професійна, у якій можна аналізувати її окремі частки.

Як свідчать результати психолого-педагогічних досліджень останніх років (В. В. Репкін, А. К. Максимов, Н. Н. Веселова, В. А. Веселов та ін.), а також практика нашої професійної діяльності значна частина студентів, які починають вчитися на першому курсі, демонструють невисокий рівень сформованості їхньої навчальної діяльності. Дехто не реалізує власну потребу навчитися самостійно здобувати знання та виробляти вміння і навички і на більш старших курсах. О. М. Саричева запропонувала систему рівнів прояву навчальної діяльності студентів, що ґрунтується на відповідності змісту діяльності та її мети, яку можна використати як діагностичний критерій: 1) студент самостійно

планує і здійснює діяльність, що спрямована на досягнення визначеної викладачем мети, постійно знаходять нові способи розв'язання завдань, видозмінюючи нормативні способи; 2) студент самостійно планує і здійснює навчально-пізнавальну діяльність, що спрямована на досягнення визначеної викладачем мети, знаходить нормативні способи розв'язання завдань, але має певні труднощі; 3) студент планує і здійснює власну навчальну діяльність як спрямовану на досягнення визначеної викладачем мети та під його керівництвом.

Другою складовою навчально-професійної діяльності є її «професійний» аспект. Студенти здобувають досвід майбутньої професії, але така діяльність не є власне професійною і те, якою мірою ці дві діяльності узгодяться, визначатиме ефективність трудової діяльності особи. Як справедливо зазначає В. А. Семиченко, важливою ознакою студента, як суб'єкта діяльності, є його здатність бачити процес професійної підготовки цілісним та реалізувати власну діяльність у відповідності до вимог цієї цілісної системи. Результатом такого бачення є створення «розумової картини» процесу, часткою якого він є, а також формування певного рівня розуміння перебігу цього процесу.

Досліджуючи особливості об'єкт-суб'єктних відношень у діяльності студентів, В. А. Семиченко наголошує на тому, що суб'єкт діяльності сприймає зовнішні вимоги не в якості обов'язкових для виконання, а в якості рекомендацій і має можливість приймати рішення стосовно того, яку програму чи модель діяльності він реалізовуватиме. Зовнішні вимоги є об'єктивною реальністю, що вносить корективи у його цілі, плани та стимулює його активність. Вищий рівень суб'єктності проявляє у тому, що особа «виступає у якості активного начала стосовно обставин, умов зовнішнього середовища та використовує до них такий спосіб реагування, який є співвимірним як за всією множиною значимих для взаємодії об'єктивних факторів, так і його власній природній сутності». Складність позиції студента полягає у тому, що він включений у об'єктивну систему навчального процесу і вимушений прийняти власну «об'єктність», водночас повинен відшукувати і знаходити можливість для розвитку власної активності, ініціативи, самостійності.

Отже, перед студентами паралельно з виконанням визначених зовні педагогічних вимог, існує низка психологічних задач, розв'язувати які йому потрібно самостійно. Серед них — здійснення самоуправління навчальною діяльністю, вироблення індивідуального стилю (можливо ширше — стратегії і тактик) її виконання.